

III. Recht op geneeskundige verzorging van naar een andere lidstaat van de Europese Unie, de Europese Economische Ruimte, Zwitserland of het Verenigd Koninkrijk gedetacheerde militairen, en hun gezinsleden - Verordeningen (EG) 883/2004 en 987/2009 betreffende de coördinatie van de sociale zekerheidsstelsels - Brexit - Gevolgen van het “Terugtrekkingsakkoord” van 24 januari 2020 en de “Handels- en samenwerkingsovereenkomst” van 30 december 2020

Van toepassing vanaf 14 december 2021.

1. Inleiding

Deze omzendbrief heeft tot doel de verzekeringsinstellingen toelichtingen te geven over de gevolgen voor de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging (hierna: verplichte ziekteverzekering) van een wijziging in het beleid van Defensie waardoor met ingang van 1 juli 2019 wel bijdragen voor de verplichte ziekteverzekering zullen betaald worden voor militairen die naar een andere lidstaat van de Europese Unie (EU), de Europese Economische Ruimte (EER), Zwitserland of het Verenigd Koninkrijk worden gedetacheerd.

2. Toepasselijke wetgeving en de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging

Overeenkomstig artikel 11, lid 3, b), van Verordening (EG) 883/2004 zijn “ambtenaren” (in de ruime zin van het woord), onder wie ook militairen, onderworpen aan de wetgeving van de lidstaat waaronder de dienst waarbij zij werkzaam zijn, ressorteert. Diegenen die als personeelslid (of gelijkgestelde) voor een Belgische overheid (federaal, gefedereerde entiteit, ...) werken, zijn/blijven dus onderworpen aan de Belgische socialezekerheidswetgeving als zij worden uitgezonden naar een land waar de bepalingen van de *Verordeningen (EEG) 883/2004 en 987/2009 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels* (hierna: Verordeningen (EEG) 883/2004 en 987/2009) toepasselijk zijn. De concrete onderwerping is een zaak van het interne recht van een lidstaat: bijv. de voorwaarden voor het openen van het recht op geneeskundige verzorging worden bepaald door de Belgische wetgeving.

Het personeel toepassingsgebied van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging wordt omschreven in artikel 32 van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994. Tot de geviseerde rechthebbenden behoren onder andere:

“de werknemers die vallen onder de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging, krachtens de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders [...]” (art. 32, eerste lid, 1°, van de gecoördineerde wet van 14.07.1994).

Hieronder vallen zowel personen die in contractueel dienstverband als in een statutaire betrekking voor een overheidsdienst werken.

Wat betreft de personen die in statutair verband werken voor een dienst van de federale overheid (waaronder Defensie), de Gemeenschappen, de Gewesten, de provincies en de instellingen ondergeschikt aan de provincies, de gemeenten en de instellingen aan de gemeenten ondergeschikt en de verenigingen van gemeenten, is de toepassing van de wet van 27 juni 1969 beperkt tot de regeling inzake de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit, sector van de geneeskundige verzorging.

Echter, personen die in statutair verband werken voor een dienst van de federale overheid, de Gemeenschappen of de Gewesten, zijn niet meer aan de wet van 27 juni 1969 onderworpen wanneer zij hun functies voor de overheidsdienst waaronder ze ressorteren in het buitenland uitoefenen en er hun administratieve verblijfplaats hebben (zie art. 9, §1, tweede alinea, van het K.B. van 28.11.1969 tot uitvoering van de wet van 27.06.1969 tot herziening van de besluitwet van 28.12.1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders). Hieruit vloeit dan ook voort dat deze personen niet meer verzekerd zijn in de verplichte ziekteverzekering.

Maar, ingevolge een wijziging in het beleid van Defensie zullen met ingang van 1 juli 2019 wel sociale zekerheidsbijdragen betaald worden voor de regeling inzake de verplichte ziekteverzekering voor militairen die naar een andere lidstaat van de Europese Unie (EU), de Europese Economische Ruimte (EER), of Zwitserland worden gedetacheerd.

Volgens de Rijksdienst voor sociale zekerheid (hierna: RSZ) staan de Verordeningen (EG) 883/2004 en 987/2009 toe om af te wijken van de regel in artikel 9 van het koninklijk besluit van 28 november 1969 dat stelt dat de regeling geneeskundige verzorging niet meer van toepassing is wanneer een ambtenaar zijn administratieve standplaats in het buitenland heeft. De RSZ heeft geen reden om zich te verzetten tegen het feit dat personen die hun administratieve standplaats in een ander land van de EU, de EER, of Zwitserland hebben, aan de RSZ bijdragen voor geneeskundige verzorging betalen.

Aangezien er vanaf 1 juli 2019 wel sociale zekerheidsbijdragen voor de verplichte ziekteverzekering voor deze groep van gedetacheerde militairen worden betaald, blijven zij dan ook verzekerd in de verplichte ziekteverzekering en hebben zij vanaf die datum in het land van tewerkstelling (= het land waarheen zij gedetacheerd zijn) recht op geneeskundige zorg, overeenkomstig de wetgeving inzake de geneeskundige verzorging van dat land voor rekening van België.

De wijze waarop zij hun recht op geneeskundige zorg kunnen uitoefenen in het land waarheen ze gedetacheerd worden, is afhankelijk van het feit of ze al dan niet hun woonplaats naar dat land overbrengen of niet.

3. Woonplaats versus verblijfplaats, en verhouding met referentieadres

3.1. Belgische wetgeving

Volgens de Belgische wetgeving is de *hoofdverblijfplaats* “de plaats waar de leden van een huishouden dat uit verscheidene personen is samengesteld gewoonlijk leven, ongeacht of die personen al dan niet door verwantschap verbonden zijn, of de plaats waar een alleenstaande gewoonlijk leeft”. De bepaling van de hoofdverblijfplaats is gebaseerd op een feitelijke situatie, dat wil zeggen de vaststelling van een effectief verblijf in een gemeente gedurende het grootste deel van het jaar. Als hoofdverblijfplaats moet worden beschouwd de plaats waar het centrum ligt van het gezinsleven van een persoon en waar hij, zo hij een bedrijvigheid buitenshuis uitoefent, na de dagtaak regelmatig terugkeert en er gewoonlijk verblijft. De hoofdverblijfplaats wordt niet gewijzigd door een tijdelijke afwezigheid (cf. *Algemene onderrichtingen van de FOD Binnenlandse Zaken betreffende het houden van de bevolkingsregisters, gecoördineerde versie van 31.03.2019, blz. 18-19*).

Onder *referentieadres* wordt verstaan “het adres van ofwel een natuurlijke persoon die is ingeschreven in de bevolkingsregisters op de plaats waar hij zijn hoofdverblijfplaats heeft gevestigd, ofwel een rechtspersoon en waar, met de toestemming van deze natuurlijke persoon of rechtspersoon, een natuurlijke persoon zonder vaste verblijfplaats is ingeschreven”.

De mogelijkheid om op een referentieadres ingeschreven te worden is strikt beperkt tot een aantal categorieën van personen, onder wie de personen die, om beroepsredenen, geen hoofdverblijfplaats (meer) hebben voor een maximale duur van één jaar. De beperking van de tijdelijke afwezigheid tot maximum één jaar geldt evenwel niet voor bepaalde categorieën van personen, zoals het militair en burgerpersoneel van de Belgische strijdkrachten dat in het buitenland gestationeerd is, de militairen die in het buitenland gedetacheerd zijn, hetzij bij internationale of supranationale organisaties, hetzij bij een militaire basis in het buitenland, alsook de leden van hun gezin, voor de duur van hun stationering of detachering (cf. art. 17 en 18, § 3, 4°, van het K.B. van 16.07.1992 betreffende de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister, en de *Algemene onderrichtingen van de FOD Binnenlandse Zaken betreffende het houden van de bevolkingsregisters, gecoördineerde versie van 31.03.2019, blz. 26-28*).

Het referentieadres geldt als adres van de hoofdverblijfplaats. Voor de personen die over een referentieadres beschikken, moet het referentieadres vermeld worden onder de rubriek “hoofdverblijfplaats”. Met uitzondering van de voorziene gevallen van tijdelijke afwezigheid en, deze van inschrijving op een referentieadres, kan de inschrijving van een persoon in de bevolkingsregisters van een gemeente niet gehandhaafd blijven indien betrokkene er niet effectief verblijft (cf. *Algemene onderrichtingen van de FOD Binnenlandse Zaken betreffende het houden van de bevolkingsregisters, gecoördineerde versie van 31.03.2019, blz. 41*).

Dus, overeenkomstig de Belgische wetgeving behoudt een militair die in een situatie van tijdelijke afwezigheid verkeert wegens een detachering naar het buitenland, zijn hoofdverblijfplaats in België. Hetzelfde geldt in principe wanneer de militair een referentieadres in België behoudt. Het aanhouden van een referentieadres gedurende een tijdelijke afwezigheid is (juridisch) optioneel. In het verleden was het aanhouden van een referentieadres in België een verplichting op basis van een interne richtlijn van het Belgische leger. Militairen die naar het buitenland (ook landen buiten de EU, de EER, of Zwitserland) worden uitgezonden, worden nog steeds aangeraden om een referentieadres aan te houden, maar dit is niet langer een verplichting.

3.2. Europese Unie-wetgeving

Artikel 1 van Verordening (EG) 883/2004 maakt onder j) en k) een onderscheid tussen “woonplaats” en “verblijfplaats”: de woonplaats wordt gedefinieerd als de plaats waar een persoon *gewoonlijk* verblijft en onder de verblijfplaats wordt een *tijdelijke* verblijfplaats verstaan.

Volgens de Verordeningen (EG) 883/2004 en 987/2009 kan een persoon slechts één woonplaats hebben. Indien er tussen ziekenfondsen/zorgverzekeraars van twee lidstaten een verschil van mening bestaat over de vaststelling van de woonplaats van een persoon op wie Verordening (EG) 883/2004 van toepassing is, bepaalt artikel 11 van Verordening (EG) 987/2009 dat deze organen in onderlinge overeenstemming het *centrum van de belangen van de betrokkene* dienen vast te stellen. Het gewone centrum van de belangen van een persoon moet worden bepaald op basis van de feiten, rekening houdende met alle omstandigheden die erop duiden welk land de betrokkene werkelijk als zijn of haar woonplaats beschouwt.

Deze interpretatie van het begrip “woonplaats” geldt in de gehele EU, EER, en Zwitserland voor alle takken van de sociale zekerheid die onder het materieel toepassingsgebied van de Verordeningen (EG) 883/2004 en 987/2009 vallen. De Europese definitie van de “woonplaats” heeft bijgevolg voorrang op een eventuele nationale definitie (cf. *Praktische gids over de toepasselijke wetgeving in de Europese Unie (EU), de Europese Economische Ruimte (EER) en Zwitserland*, deel III over de bepaling van de woonplaats).

Het is evenwel niet uitgesloten dat de nationale wetgeving van lidstaten vereist dat de betrokkene in de lidstaat “woont” volgens een nationale definitie van “woonplaats”. Een dergelijke nationale definitie kan gebaseerd zijn op andere of aanvullende criteria, bijvoorbeeld om in aanmerking te komen voor een “woonplaatsgebonden” uitkering, die ook in overeenstemming moeten zijn met de EU-wetgeving.

3.3. Vaststelling

We dienen vast te stellen dat zowel de Belgische reglementering als de reglementering van de Europese Unie bij het vaststellen van de woonplaats verwijzen naar het vaststellen van het centrum van het gezinsleven, respectievelijk de belangen van een persoon, op basis van een feitelijke vaststelling. We moeten ook vaststellen dat dit niet noodzakelijk tot eenzelfde resultaat leidt. Het EU-recht inzake de sociale zekerheid laat evenwel niet toe dat een persoon twee woonplaatsen heeft.

In het kader van het onderwerp van deze Omzendbrief V.I. mag evenmin niet uit het oog verloren worden dat een detachering per definitie tijdelijk van aard is.

In afwachting van een initiatief op Belgisch niveau om, in het bijzonder voor de Openbare Instellingen van Sociale Zekerheid (hierna: OISZ), duidelijk te maken wat de gevolgen zijn van de toepassing van de Europese definitie voor de verschillende takken van de sociale zekerheid in België en hoe zij op een gestroomlijnde wijze kan worden toegepast over de OISZ heen, is het RIZIV ertoe genoodzaakt om ter zake zelf, waar nodig *ad hoc*, richtsnoeren vast te stellen. Zoals dit in het geval van Belgische militairen die naar een andere lidstaat van de EU, de EER of Zwitserland worden gedetacheerd met behoud van een referentieadres in België.

4. Recht op geneeskundige verzorging voor naar een andere lidstaat van de EU, de EER of Zwitserland gedetacheerde militairen, en hun gezinsleden

4.1. Voorafgaande opmerking

We hebben vastgesteld dat personen die een referentieadres in België aanhouden, volgens de instructies op het houden van het bevolkingsregister nog steeds hun woonplaats in België hebben. In principe is dit slechts mogelijk voor maximum één jaar, maar er zijn een aantal uitzonderingen – waaronder militairen die naar het buitenland uitgezonden zijn – waarvoor deze maximumtermijn niet geldt. Volgens de Belgische reglementering hebben personen met een referentieadres nog steeds hun woonplaats in België, waardoor er evenwel problemen ontstaan bij de afgifte van een document S1. Het document S1, dat door de verzekeringsinstelling van het bevoegde land wordt uitgereikt, laat de verzekerden – en hun gezinsleden – toe zich te registreren bij een verzekeringsinstelling van hun woonland om daar het recht op geneeskundige zorg te openen, overeenkomstig de wetgeving van het woonland voor rekening van het bevoegde land.

4.2. Recht op geneeskundige zorg voor gedetacheerde militairen, en hun vergezellende gezinsleden, in het land van tewerkstelling

Rekening houdende met het bovenvermelde kunnen de militairen en hun gezinsleden die naar een ander land van de EU, de EER of Zwitserland gedetacheerd worden en rechthebbende zijn/blijven van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging hun recht op geneeskundige verzorging als volgt uitoefenen in het gastland:

- (i) militairen die gedetacheerd worden voor een periode van minder dan één jaar, en daarbij al dan niet vergezeld worden van hun gezin, worden geacht hun woonplaats in België te hebben. Zij hebben in het land van tewerkstelling recht op geneeskundige zorg op basis van een Europese Ziekteverzekeringskaart (EZVK). De EZVK geeft recht op terugbetaling van de geneeskundige zorg die medisch noodzakelijk wordt, rekening houdende met:
 - de duur van het verblijf (= de duur van de detachering), en
 - de aard van de geneeskundige zorg.
 Met andere woorden: de gedetacheerde militairen en de gezinsleden die hen vergezellen hebben recht op alle medische zorg die niet kan wachten tot zij weer thuis zijn (= 'on geplande geneeskundige zorg').

 Voor meer informatie over het recht op geneeskundige verzorging gedurende een tijdelijk verblijf in een andere lidstaat van de EU, de EER, of Zwitserland, zie <https://www.health.belgium.be/nl/gezondheid/zorg-voor-jezelf/patiententemas/grensoverschrijdende-gezondheidszorg/geneeskundige-1>.

- (ii) militairen die voor een periode langer dan één jaar gedetacheerd worden, maar niet vergezeld zijn van hun gezin dat in België of in een ander land woont, en die tijdens de weekends meestal naar hun gezin terugkeren, worden geacht hun woonplaats in België te hebben. Zij hebben in hun land van tewerkstelling recht op geneeskundige zorg op basis van een EZVK, *cf. supra* (i).
- (iii) militairen die voor een periode langer dan één jaar gedetacheerd worden, en alleenstaand zijn, en die tijdens de weekends meestal naar België terugkeren (bijv. naar familie – zoals hun ouders – of naar hun vriendenkring), worden geacht hun woonplaats in België te hebben. Zij hebben in hun land van tewerkstelling recht op geneeskundige zorg op basis van een EZVK, *cf. supra* (i) en (ii).

! **AANDACHT:** Punt (iii) sluit niet uit dat aan de militairen die voor een periode langer dan één jaar gedetacheerd worden en alleenstaand zijn, toch een document S1 wordt uitgereikt. Indien uit de feiten blijkt dat de – alleenstaande – gedetacheerde militair bijvoorbeeld slechts af en toe/een paar keer per jaar naar België komt, dan wordt hij geacht zijn woonplaats/centrum van belangen in het land van tewerkstelling te hebben. In afwijking van de algemene regel, mag – bij uitzondering – aan deze militairen een document S1 worden uitgereikt. Zij hebben in het land van tewerkstelling recht op geneeskundige zorg overeenkomstig de wetgeving van dat land, alsof zij in dat land ziektekostenverzekerd zijn, voor rekening van België.

- (iv) militairen die voor een periode langer dan één jaar gedetacheerd worden, door hun gezin vergezeld worden, en er geen referentieadres in België op nahouden, hebben hun woonplaats in het buitenland. Zij hebben in hun woonland recht op geneeskundige zorg op basis van een document S1 dat door hun Belgische verzekeringsinstelling wordt uitgereikt. Zij hebben in het land van tewerkstelling recht op geneeskundige zorg overeenkomstig de wetgeving van dat land, alsof zij in dat land ziektekostenverzekerd zijn, voor rekening van België.
- (v) militairen die voor een periode van meer dan één jaar gedetacheerd worden, door hun gezin vergezeld worden en er een referentieadres in België op nahouden, worden geacht hun woonplaats/centrum van belangen in het land van tewerkstelling te hebben. In afwijking van de algemene regel, mag – bij uitzondering – aan deze militairen een document S1 worden uitgereikt. Zij hebben in het land van tewerkstelling recht op geneeskundige zorg overeenkomstig de wetgeving van dat land, alsof zij in dat land ziektekostenverzekerd zijn, voor rekening van België.

4.3. Bijzonderheden

(i) Het bewijs van het aanhouden van een referentieadres

Voor de personen die over een referentieadres beschikken, wordt het referentieadres vermeld onder de rubriek “hoofdverblijfplaats” (cf. punt 3.1). Om de verzekeringsinstellingen in staat te stellen om het onderscheid te maken tussen gedetacheerde militairen met effectieve hoofdverblijfplaats in België enerzijds, en gedetacheerde militairen die een referentieadres in België aanhouden anderzijds, is het aangewezen dat de betrokken militairen en de gezinsleden die hen vergezellen een document voorleggen dat de inschrijving op een referentieadres bevestigt.

Als bijlage vindt u een modeldocument voor de inschrijving op een referentieadres op de hoofdverblijfplaats van een natuurlijk persoon (Bijlage 1)¹ en een modeldocument voor de inschrijving op een referentieadres op de zetel van een rechtspersoon (Bijlage 2)². De modellen zijn eveneens terug te vinden in de *Algemene onderrichtingen van de FOD Binnenlandse Zaken betreffende het houden van de bevolkingsregisters, gecoördineerde versie van 31 maart 2019*, blz. 131-132 respectievelijk 133-134).

De verzekeringsinstellingen dienen dit document in het administratief dossier van de betrokken militair, desgevallend zijn gezinsleden, te bewaren.

(ii) De geldigheidsduur van het document S1

De geldigheidsduur van het document S1, uitgereikt in punt 4.2 vermelde situaties (iii), (iv) en (v), is beperkt tot de duur van de periode van detachering vermeld op het document A1 (“verklaring betreffende de socialezekerheidswetgeving die op de houder van toepassing is”) of een gelijkwaardig officieel attest van Defensie.

1. Hier niet gepubliceerd.

2. Hier niet gepubliceerd.

(iii) De hoedanigheid van gezinslid (persoon ten laste)

Het is aangewezen om de aandacht te vestigen op de gevolgen voor het recht op geneeskundige verzorging van de gezinsleden in de in punt 4.2 geschetste situaties.

Overeenkomstig artikel 1, i), van Verordening (EG) 883/2004 wordt de hoedanigheid van gezinslid (persoon ten laste) bepaald door de wetgeving van het woonland.

Dit betekent dat:

- in de situaties (i) en (ii) van punt 4.2, de hoedanigheid van gezinslid door de Belgische wetgeving wordt bepaald
- in de situaties (iv) en (v) van punt 4.2, de hoedanigheid van gezinslid door de (buitenlandse) wetgeving van het woonland wordt bepaald. Hieruit vloeit voort dat vergezellende gezinsleden die niet voldoen aan de voorwaarden van de wetgeving van het woonland om als gezinslid te worden aangemerkt, onder de ziektekostenverzekering van het woonland zullen vallen en niet langer rechthebbende zijn van de Belgische, verplichte ziekteverzekering.

5. Gevolgen van de Brexit voor militairen die naar het Verenigd Koninkrijk worden gedetacheerd

Er kunnen zich twee situaties voordoen:

- (i) Vooreerst zijn er de militairen die vóór 1 januari 2021 naar het Verenigd Koninkrijk zijn gedetacheerd, en op wie de bepalingen van de Verordeningen (EG) 883/2004 en 987/2009 van toepassing blijven in gevolge het *Akkoord van 24 januari 2020 inzake de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland uit de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie*. De punten 2 tot en met 4 blijven onverminderd voor hen gelden.
- (ii) Voor de militairen die vanaf 1 januari 2021 naar het Verenigd Koninkrijk worden gedetacheerd en op wie, in het kader van de *Handels- en samenwerkingsovereenkomst van 30 december 2020 tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, anderzijds, het Protocol betreffende de coördinatie van de sociale zekerheid van toepassing is*, zijn de punten 2 tot en met 4 op overeenkomstige wijze van toepassing.

6. Inwerkingtreding

Deze Omzendbrief V.I. treedt in werking op de datum van publicatie met uitzondering van punt 5 dat met terugwerkende kracht uitwerking heeft vanaf 1 januari 2021.

Vervangt omzendbrief nr. 2019/223 van 15 juli 2019.

Omzendbrief V.I. nr. 2021/363 – 826/7 en 83/510 van 21 december 2021.